

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1 Johnny Cash

1 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat een argumentatie aan de hand van de inleiding dat het moeilijk is vast te stellen of Johnny Cash uit vrije wil aan drugs is begonnen met behulp van het begrip:

- stoornis: levenslang schuldgevoel en/of zelftwijfel 1
- verleiding: druk tourschema 1
- bewuste keuze: geleefd worden 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Het is moeilijk om vast te stellen dat Johnny Cash uit vrije wil aan drugs is begonnen. Je zou bijvoorbeeld kunnen stellen, dat het schuldgevoel over de dood van zijn broer en zijn zelftwijfel een soort stoornis vormen en dan kunnen zijn drugs een gemakkelijke manier om die gevoelens te dempen. Misschien zijn die gevoelens zo heftig, dat Johnny Cash nauwelijks vrij was om de drugs te weigeren 1
- Ook de verleiding om drugs te gebruiken kan groot zijn voor iemand die veel druk ervaart. En Cash ervoer die druk door zijn tourschema 1
- Vervolgens zou je kunnen zeggen, dat Cash door zijn verleden – zijn vader dronk veel – en aanleg al voorbestemd was om een leven in de muziek te beginnen, waarin drugs gemakkelijk te krijgen zijn. Dan is de vraag in hoeverre een leven in de muziek een bewuste keuze is. Als hij zich mee liet voeren door mensen in die muziekwereld en niet heel bewust voor zijn leven koos, zou het ook kunnen dat hij niet heel bewust voor drugs koos 1

2 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een argumentatie dat Carter zich in haar opvatting over verantwoordelijkheid kan beroepen op Kants notie van het intelligibele karakter van de mens: de menselijke rede als oorzaak van het gedrag van de mens is vrij en wordt niet bepaald door de gebeurtenissen of prikkels van de zintuigelijke wereld 1
- een uitleg waarom vrije wil een noodzakelijke voorwaarde is voor verantwoordelijkheid 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een goed antwoord:

- Carter wijst er op dat Cash zich teveel door de omstandigheden laat bepalen. Ze zou zich op Kant kunnen beroepen door te zeggen dat Cash de menselijke rede als (ultieme) oorzaak van zijn gedrag moet nemen en niet de gebeurtenissen. Dit is wat Kant bedoelt met het intelligibele karakter van mensen: dat het nooit zo kan zijn, dat mensen doen alsof ze een speelbal van de natuur zijn. Ze worden daardoor niet bepaald, omdat de rede volkomen vrij is. De wil en de redelijkheid van iemand behoren de ultieme oorzaak van iemands handelen te zijn, en dat kunnen ze ook zijn volgens Kant 1
- Vrije wil is een noodzakelijke voorwaarde voor verantwoordelijkheid. Als je niet uit vrije wil hebt gehandeld, ben je ook niet verantwoordelijk. Stel bijvoorbeeld dat je gedwongen werd om iets te doen, of dat je een stoornis hebt waardoor je niet anders kon doen dan je deed, dan wordt je doorgaans niet verantwoordelijk gehouden voor wat je deed: je kon immers niet anders, je had geen vrije wil 1

3 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg met behulp van tekst 1 dat Carter erop aandringt dat Johnny Cash de mogelijkheid tot zijn besturingscontrole onder ogen ziet 1
- een uitleg waarom besturingscontrole verschilt van:
(per juiste uitleg 1 scorepunt toekennen) 2
 - totale controle: er bestaan geen oorzaken buiten onze controle om;
 - regulatieve controle: dit veronderstelt alternatieve mogelijkheden.

voorbeeld van een goed antwoord:

- Cash heeft controle over zijn eigen gedrag en dit is wat Fischer bedoelt met besturingscontrole: Cash is niet dement en wordt niet door iemand bestuurd, hij bestuurt zijn eigen lichaam, en is voor rede vatbaar. Dit is wat Carter tegen hem probeert te zeggen. Zelfs als het zo is dat Cash zijn kleren niet uitkiest maar ze pakt omdat er geen andere waren, of dat hij niet anders kan spelen dan hij speelt, met andere woorden: zelfs als het determinisme waar is, dan nog kun je achter je eigen gedrag staan of niet 1
- Besturingscontrole verschilt van totale controle, omdat het bij totale controle nodig is, dat we kunnen kiezen zonder dat oorzaken buiten onze controle invloed hebben op die keuze 1
- Besturingscontrole verschilt van regulatieve controle, omdat de laatste alternatieve mogelijkheden veronderstelt 1

Vraag	Antwoord	Scores
4	maximumscore 2	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • de reden 'opvoeding' wordt bekritiseerd • een bijbehorende verwijzing naar tekst 2 	<p style="text-align: right;">1 1</p>
	voorbeeld van een goed antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • De eerste reden wordt door Cash kritisch aan de orde gesteld. De opvoeding in een gevangenis stelt volgens Cash niets voor • Want er staat in tekst 2: denk je dat ik anders zal zijn, als ik vrij kom? 	<p style="text-align: right;">1 1</p>
5	maximumscore 3	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een argumentatie voor het idee dat Cash het harde incompatibilisme van Pereboom een aantrekkelijke theorie zou hebben kunnen vinden • een bijbehorende verwijzing naar tekst 2 • een correcte weergave van de definitie van het harde incompatibilisme: niemand heeft een vrije wil, of het determinisme nu waar is of niet 	<p style="text-align: right;">1 1 1</p>
	voorbeeld van een goed antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Cash zou het harde incompatibilisme een aantrekkelijke theorie hebben kunnen vinden, omdat hij steeds veel meer de nadruk legt op dat dingen je overkomen, dan dat je bewust ergens voor kiest. Cash voelt dus eerder sympathie voor gevangenen, dan dat hij ze veroordeelt. Volgens Pereboom verdient niemand straf, omdat je geen vrije wil hebt. De reden om een misdadiger te straffen, zodat hij er iets van leert, vervalt ook in Perebooms theorie • In tekst 2 geeft Cash ook aan, dat de gevangene niets leert van zijn verblijf in de gevangenis: "denk je dat ik veranderd zal zijn als je achter me ligt?" • Het harde incompatibilisme houdt de visie in dat wij mensen geen vrije wil hebben, of het determinisme waar is of niet 	<p style="text-align: right;">1 1 1</p>
6	maximumscore 4	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • twee redenen waarom de overeenkomst tussen dokter Black en de vader van Sue niet opgaat • een argumentatie dat Sue volgens Frankfurt wel een vrije wil kan hebben, ondanks het feit dat hij geen alternatieve mogelijkheden heeft • een kritiekpunt op het idee van Frankfurt, te kiezen uit: <ul style="list-style-type: none"> – oneindige regressie van verlangens wordt niet uitgesloten; – Frankfurt vergeet dat verlangens door de tijd heen in harmonie moeten zijn; – liefde is geen eenduidige ultieme oorzaak van de wil. 	<p style="text-align: right;">2 1 1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
	voorbeeld van een goed antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none">• Een eerste verschil is dat de vader van Sue niet in de hersenen van Sue kan ingrijpen	1
	<ul style="list-style-type: none">• Een ander verschil is dat de keuze voor doodgaan in het geval van Sue toch als een alternatieve keuze gezien kan worden, terwijl bij dokter Black er echt maar één keuze voor meneer Jansen is	1
	<ul style="list-style-type: none">• Sue kan een vrije wil hebben volgens Frankfurt als Sue staat achter zijn eigen gedrag. Met andere woorden: als zijn eerste- en tweede-orde-verlangens overeenkomen. Dan maakt het niet uit of zijn eerste-orde-verlangens gedetermineerd zijn	1
	<ul style="list-style-type: none">• Een kritiekpunt op de theorie van Frankfurt is dat er een oneindige regressie dreigt: je tweede-orde-verlangens kunnen in harmonie zijn met de eerste, maar daarachter kunnen derde-orde-verlangens schuilen die weer niet in overeenstemming zijn met de tweede en als die wel in overeenstemming zijn, met zelfs vierde-orde-verlangens, enzovoort	1